

G. Vergez-Tricom et R. Ficheux: Bucarest (Annales de Géographie, 1927, 15. V. с. 213.—231.) Букурешт се развио у плодној влашкој равници на раскрсници путева од којих један има правац С-Ј, везујући Трансилванију и дунавску низију а други правац И-З.

Букурешт се помиње први пут 1364. године. Најстарији део вароши заснован је на острву *Mihl Voda*, које је било заштићено са две стране баруштинама. Година 1546. обележава нову периоду у животу вароши. Тада су услед турског освајања опали трговачки градови на Црном Мору, и пут са Севера скренуо је к Југу, на Букурешт, и даље за Цариград. Почетком 17. века, Букурешт почиње нагло напредовати. Богатство и повољни услови за зараду привлаче: Јермене, Бугаре, Турке и Грке. То напредовање се осећа кроз цео 18. век, али све до 19. века, Букурешт је имао изглед великог села. Улице су биле кривудае и сконцентрисане око унутрашњег трга; у њима су биле груписане занатлије једне врсте. По периферији су лежале махале. Подграђа су се ширила око боерских кућа и поред друмова. При крају 18. века, махале и предграђа су повезани, и Букурешт је добио округлину и компактност. У почетку 19. века, Хришћани у масама беже испред Турака и по позиву боера насељавају се у Букурешту. Од Једренског Мира 1829. године постала је слободна трговина на Црном Мору; тиме Букурешт губи своју важност, јер није више раскрсница трговачких путева. Једни путеви скрећу ка Црном Мору, а други преко Београда ка Цариграду. Али је од опадања Букурешт спасен: престоницом улогом, плодношћу своје околине, и петролеумским изворима. Он представља индустријски и трговачки центар. Као политички, културни и административни центар једне централистичке земље, Букурешт је нагло порастао. То рашћење је у вези са територијалним увећавањем Румуније после Светског Рата. Становништво Букурешта се у току његовог развоја мењало. До 18. века су преовлађивали источњаци, а доцније њих замењују: Јевреји, Аустријанци, Бугари и Грци. Данас Букурешт броји око 800.000 становника. Физиономија вароши се све више мења, али се ипак по периферији виде изоловане куће; после њих долази појас земљорадничких насеља, и најзад централни део.

М. Лушовац.

Herbert Louis: Das Piringebirge in Makedonien. (Zeitschrift d. Gesellschaft f. Erdkunde z. Berlin, 1928. Nr. 3, ст. 111—125.) Писцу је био главни задатак да топографским снимањем изради нову карту, и исправи аустријске и бугарске карте. На основу нових података пронашао је знатне грешке на старим картама.

Али, сем картирања писац је проучавао географске особине Пирине, а нарочито тектонику и глацијацију. Масив Пирине се састоји од кристалних стена и од интрузионе масе гранита, која се на оба крила губи испод гнајсног покривача. Средина гребена, са највећим узвишењем геолошки је синклинала. Ту је очуван седиментни покривач од белих, кристалних кречњака, који се са незнатним прекидима пружају преко целог гребена. Данашњи облик планине није створен набирањем, већ је настао млађим тектонским покретима. Правац пружања слојева не слаже се са правцем гребена. Пирин је испресецан кратким, дубоким долинама, које се састају у великој клисури Месте.

Писац је обратио пажњу и на трагове дилувијалне глацијације. Сем цркова, ступњевитих ушћа и валова, истиче плитке увале на висини око 2300 м. Оне су без зачеља, блажих су нагиба, и све до ушћа удубене су у већим заравнима. На њих се настављају плитки жљебови. Око њих се земљиште са обе стране ступњевито спушта према другим, нижим заравнима. Писац изводи закључак да су глацијалне форме на Пирину резултат мање количине талога и незнатног интензитета глацијације. Даље, писац издваја висинске регионе без глацијалних трагова. То су површине са интензивним механичким распадањем стена и великим плазевима. Мисли да су то издигнуте површине са фосилним рељефом.

Писац је изучавао сточарство и друге антропогеографске особине Пирине. Сточари су Аромуни и Бугари из околине. Аромуни немају својих испаша, већ их закупају и бивају од Бугара потскаивани. Рано се спуштају на зимовник долинама Струме и Сурумице. Писац износи ранија сточарска кретања и њихов престанак услед нових државних граница.

У околним долинама стране су пошумљене. Шума је мешовита и достиже висину од 2200 м. Шумски су крајеви слабо насељени. Села у долинама допиру до висине од 700 м. Сем сталних, има и привремених аромунских сточарских насеља, као и стругара.

Басен Банско је висока депресија, између Пирине и Риле, испуњен шљунком од плавина. Са Истока је ограничен већим раседом, и ту се налазе високе висеће долине. Густо је насељен. Банско је од значаја нарочито у бугарској историји. У басену Неврокопа се такође запажа млађе издизање. Између оба басена усекла се Места у клисури дубокој од 500 м; а њене притоке усечене су у површини која се састоји од гранита и кристалних шкриљаца. Према Неврокопу су хоризонтални терцијерни слојеви преко покрши.

Басен Струме је испуњен шљунком, и поново дисециран. Терцијер је слабо по-

ремећен, и можда овде постоји младо засвођавање. Долина Струме је густо насељена. На побрђу и нижим заравнима су културе памука и маслине. Код Св. Врача, у долини Струме, је велика пречага од гранита и шкриљаца. Река се усекла за 400 м. у клисури Кресни. Поред клисуре протежу се терцијерне наслаге шљунка, дебеле до 200 м. Испод шљунка су јако набрани терцијерни пешчари, који су свакако поремећени приликом издизања Пирине.

У области Родопа постоје од Северо-запада према Југоистоку неколико већих сводова, који су независни од геолошке грађе. Између сводова су велике долине раздвојене пречагама у басене. Засвођавање се и данас наставља, јер су и слојеви у басенима поремећени. Басени се спуштају према Југу, а дижу према Северу.

Ч. Шојадиновић.

Dr. Pelegrin Zistler: Die Temperaturverhältnisse der Türkei. Der Scirocco. (Zum Klima der Türkei. Ergebnisse dreijähriger Beobachtungen 1915—1918. Herausgegeben von Dr. Ludwig Weickmann. II. Heft) Bayerische Landeswetterwarte München, 1926; стр. 181 и 7 таблица.

То је озбиљна и солидна расправа, написана потпуно критички и са пуно интересантних детаља. Делом почива на подацима немачке војне метеоролошке службе, која је била снабдевена најбољим немачким инструментима и ауторегиструјућим апаратима, делом на ранијој научној литератури о крајевима бивше отоманске царевине. Али су та ранија опажања вршена у различита времена и не дају потпуно сигуран материјал, који би се могао непосредно упоређивати. Те односе је знатно побољшала организација војне метеоролошке службе, јер је дала непрекидне серије опажања, особито за Малу Азију, која је дотле била потпуно непозната у метеоролошком погледу. Ма да обухватају опажања тек од 2—3 године, ови су хомогени подаци ипак често поузданији од дугогодишњих средњих вредности, добијених за различите периоде.

Из тих је разлога *Цисцлер* изводио опште закључке врло опрезно, узимајући у обзир пре свега хомогени материјал, сакупљен у току рата. Осим тога је, упркос великих тешкоћа, изнео у картама и регионалну поделу температуре за годину и средње месеце појединих годишњих времена, као и годишње колебање температуре.

Годишње изотерме пружају се углавном паралелно са упоредницима; оне се изнад копна приближују, док су изнад Средиземног Мора врло размакнуте, у чему се огледа његов уједначајући утицај. Наглије опадање температуре јавља се на западној обали Балканског Полуострва.

Веће неправилности у току показује изотерма 14°; њеном извијању на север, у источном крају Црнога Мора, одговара острво топлоте, а извијању на југ, око Кавказа, одговара острво хладноће. Упада у очи како изотерма 20° скрене од Кипра на североисток, према јужном крају јерменског Тауруса, док се изотерма 22° пружа упоредо са обалом Сирије, а на западу, изнад планине Либана, остају острва хладноће.

Много је немирнији ток код изотерми екстремних годишњих времена. У јануару се, у битним цртама, показује подударње између изобара и изотерми. Из чисто термичких узрока развијају се средишта ниског атмосферског притиска изнад мора, а високог изнад копна. Максимуму температуре изнад Црног Мора и левантиске области, односно источног басена Средиземног Мора, одговара минимум притиска, а минимуму температуре изнад унутрашњости Балканског Полуострва, Мале Азије и Арабије, максимум притиска. За време зиме се изотерме извијају и увлаче у сва споредна мора: Јадранско, Егејско, Црвено Море и Перзијански Залив, јер имају доста вишу температуру од околних хладних земаља. Осим тога, источни басен Средиземног Мора има за 2—3° вишу температуру ваздуха од западног, а за 8—9° вишу од Црног Мора. Језгро хладноће је у унутрашњости Азије, а језгро топлоте око изворишта Нила. Тиме је изазвана велика главна струја, који доноси хладан ваздух из континенталних крајева према топлим морима¹.

У изотермној карти јула су поједине црте у подели атмосферског притиска и температура изразитије. Језгро топлоте се, истина, поклапа са средиштем велике јужно-азијатске барометарске депресије, која се, у томе делу године; стално одржава, услед непрестаног развијања топлоте. Али се, иначе, налази доста велики број мањих острва топлоте и хладноће изнад копна и мора. Тако, на пример, споредни максимум топлоте лежи изнад Горње Месопотамије, док су секундарна острва хладноће развијена источно од Корзике и Сардиније, око Малте, на западном делу Црнога Мора и у Перзијанском Заливу.

Да би се утврдиле климатске области у бившој отоманској царевини, *Цисцлер* је узео систем Көрреп-а (*Die Klimate der Erde*, 1923), који му је изгледао најбољи, и добио је седам главних типова са мањим бројем прелазних.

Егејско Море са острвима и западна обала Мале Азије имају чисту медитеранску климу (ознака Csa). Лето је потпуно под утицајем етезија, т.ј. северних

¹ в. Гласник Географског Друштва, св. 12. 1926, стр. 224.